

УДК 658.155: 339.17

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ
УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ
ТОРГОВЕЛЬНИХ
ПІДПРИЄМСТВ**

МАРКІНА

*Ірина Анатоліївна
доктор економічних наук, професор*

**SOFTWARE PROCESS
MANAGEMENT PROFIT TRADE
ENTERPRISES**

ВОРОНІНА

*Вікторія Леонідівна
vivoronina@yandex.ru*

Стаття присвячена визначенню структури механізму процесу управління прибутком, вимогам щодо забезпечення ефективного управління прибутком підприємства. В статті розглянуто склад основних функцій системи управління прибутком торговельного підприємства.

Статья посвящена определению структуры механизма процесса управления прибылью, требованиям к обеспечению эффективного управления прибылью предприятия. В статье рассмотрен состав основных функций системы управления прибылью торгового предприятия.

Article is devoted to the definition of the structure of the management mechanism of profit requirements to ensure the effective management of the enterprise profit. The paper considers the composition of the main functions of management profit commercial enterprise.

Ключові слова: процес управління, прибуток, торговельні підприємства.

Ключевые слова: процесс управления, прибыль, торговые предприятия.

Keywords: process management, profit, commercial enterprises.

Вступ. Важливість показника прибутку визначає його роль у системі управління підприємством. Детальне вивчення існуючих підходів до розуміння специфіки управління прибутком саме торговельних підприємств, дає підстави констатувати, що ця сфера досліджень на сьогодні є доволі дискусійною.

Зокрема, на думку Бланка І.А., управління прибутком є процесом розроблення і прийняття управлінських рішень за всіма основними аспектами його формування, розподілу і використання [1, с. 48]. Аналогічної точки зору притримується і Худа В.В.: «Управління прибутком являє собою цілеспрямований, систематичний процес підготовки, оцінки, відбору та реалізації альтернативних управлінських рішень з усіх питань його формування, розподілу та використання на конкретному торговельному підприємстві» [6, с. 12]. Формулюючи сутність управління прибутком у такий спосіб, автори акцентують увагу на процесі розроблення та прийняття управлінських рішень впродовж формування, розподілу та використання прибутку, тобто на поточних цілях досягнення максимального кінцевого результату підприємства в короткотерміновому періоді.

Врахувати тактичні та стратегічні аспекти управління запропонували Блонська В. І. та Адамович П. П. На їхню думку, під управлінням прибутком підприємства потрібно розуміти побудову системи управління, що враховує тактичні та стратегічні аспекти управління, спрямована на підвищення кінцевих результатів діяльності суб'єкта господарювання, яка розглядається як сукупність взаємопов'язаних елементів, кожен з яких виконує певну роботу, спільна дія котрих забезпечує досягнення механізму отримання прибутку заданої величини [2].

Постановка задачі. Систему управління прибутком автор статті

трактує як комплексну, інтегровану в загальну концепцію управління підприємством систему, орієнтовану на вирішення тактичних і стратегічних завдань, в якій передбачається можливість моделювання альтернативних варіантів їх вирішення на основі виявлення та аналізу чинників, що впливають на обсяг прибутку, для досягнення певного рівня конкурентоздатності й іміджу підприємства з урахуванням його потенційних можливостей і обмежень зовнішнього середовища. Головною метою системи управління прибутком є забезпечення максимізації добробуту власників підприємства в поточному і перспективному періоді.

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, нормативно-правові акти.

Результати. Процес управління прибутком підприємства ґрунтується на певному механізмі, в структуру якого входять наступні елементи:

- 1) державне правове і нормативне регулювання питань формування та розподілу прибутку підприємства. Прийняття законодавчих та інших нормативних актів, що регулюють формування та розподіл прибутку підприємства являє собою один з напрямків економічної політики держави. Законодавчі та нормативні основи цієї політики регулюють утворення і розподіл прибутку в різних формах, до числа основних з яких відносяться податкове регулювання, регулювання розмірів відрахування прибутку до резервного фонду, регулювання мінімального розміру заробітної плати тощо.
- 2) ринковий механізм регулювання формування і розподілу прибутку. Попит та пропозиція на товарному і фінансових ринках формують рівень цін на продукцію, вартість залучення кредитів, прибутковість окремих цінних паперів, середню норму прибутковості капіталу та ін. У міру поглиблення ринкових відносин їх роль буде значно зростати;
- 3) внутрішні механізми регулювання окремих аспектів формування, розподілу і використання прибутку підприємства. Механізм такого регулювання формується у межах самого підприємства, відповідно регламентують ті чи інші управлінські рішення з питань формування,

розподілу і використання прибутку підприємства. Так, низка таких аспектів може регламентуватися статутом підприємства. Окремі з цих аспектів регулюються формованою на підприємстві цільовою політикою управління прибутком. Крім того, на підприємстві може бути дозволена і затверджена система внутрішніх нормативів і вимог щодо формування, розподілу та використання прибутку;

4) система конкретних методів і прийомів здійснення управління прибутком. У процесі аналізу, планування і контролю формування і використання прибутку застосовується широка система методів, за допомогою яких досягаються необхідні результати. До числа основних відносять методи: техніко-економічних розрахунків, балансовий, економіко-статистичний, економіко-математичний, порівняння тощо [3].

Забезпечення ефективного управління прибутком підприємства визначає низку вимог до цього процесу, основними з яких є:

1) інтегрованість із загальною системою управління підприємством. В якій би сфері діяльності підприємства не приймалося управлінське рішення, воно прямо чи побічно впливає на прибуток. Управління прибутком безпосередньо пов'язане з виробничим менеджментом, інноваційним менеджментом, менеджментом персоналу і деякими іншими видами функціонального менеджменту. Це визначає необхідність органічної інтегрованості системи управління прибутком із загальною системою управління підприємством;

2) комплексний характер формування управлінських рішень. Всі управлінські рішення у царині формування і використання прибутку найтіснішим чином взаємопов'язані і мають прямий або непрямий вплив на кінцеві результати управління прибутком. У ряді випадків цей вплив може носити суперечливий характер. Так, наприклад, здійснення високоприбуткових фінансових вкладень може викликати дефіцит фінансових ресурсів, що забезпечують виробничу діяльність, і як наслідок, суттєво зменшити розмір операційного прибутку. Тому управління

прибутком повинно розглядатися як комплексна система дій, що забезпечують розробку взаємозалежних управлінських рішень, кожне з яких вносить свій внесок у результативність формування і використання прибутку на підприємстві в цілому;

3) високий динамізм управління. Навіть найбільш ефективні управлінські рішення в області формування і розподілу прибутку, розроблені і реалізовані на підприємстві в попередній період, не завжди можуть бути повторно використані на наступних етапах його діяльності. Перш за все, це пов'язано з високою динамікою чинників зовнішнього середовища на стадії переходу до ринкової економіки, і в першу чергу – зі зміною кон'юнктури товарного і фінансового ринків. Крім того, змінюються у часі і внутрішні умови функціонування підприємства, особливо на етапах його переходу до наступних етапів життєвого циклу. Тому системі управління прибутком повинен бути притаманний високий динамізм, що враховує зміну чинників зовнішнього середовища, ресурсного потенціалу, форм організації та управління виробництвом, фінансового стану й інших параметрів функціонування підприємства;

4) багатоваріантність підходів до розробки окремих управлінських рішень. Реалізація цієї вимоги припускає, що підготовка кожного управлінського рішення у сфері формування, розподілу і використання прибутку повинна враховувати альтернативні можливості дій. За наявності альтернативних проектів управлінських рішень їх вибір для реалізації повинен бути оснований на системі критеріїв, що визначають політику управління прибутком підприємства. Система таких критеріїв встановлюється самим підприємством;

5) орієнтованість на стратегічні цілі розвитку підприємства. Якими б прибутковими не здавалися ті чи інші проекти управлінських рішень у поточному періоді, вони повинні бути відхилені, якщо вони вступають у протиріччя з місією (головною метою діяльності) підприємства,

стратегічними напрямками його розвитку, підривають економічну базу формування високих розмірів прибутку у майбутньому періоді.

Як і кожна керуюча система, управління прибутком реалізує свою основну мету та головні завдання шляхом здійснення певних функцій. Склад основних функцій системи управління прибутком торговельного підприємства представлений на рис. 1.

Рис. 1. Основні функції системи управління прибутком торговельного підприємства [Розроблено автором]

Функціональна спрямованість об'єктів управління прибутком за загальноприйнятими стандартами виділяє два основних їх види: управління формуванням прибутку і управління розподілом і використанням прибутку.

Кожен з цих об'єктів управління прибутком у свою чергу поділяється на об'єкти нижчого порядку, утворюючи певну ієрархічну систему.

Висновки. Головною метою управління прибутком є його максимізація, так як:

1) можливість генерування прибутку визначає економічну стійкість і ефективність діяльності підприємства, його платоспроможність та кредитоспроможність;

2) прибуток – це головне джерело поточного і стратегічного розвитку підприємства, індикатор його кредитоспроможності;

3) прибуток і пов'язані з ним можливості зростання бізнесу і капіталу являють собою основний інтерес власників підприємства.

З урахуванням змісту процесу управління прибутком і пропонованих до нього вимог, систему управління прибутком автор трактує як комплексну, інтегровану в загальну концепцію управління підприємством систему, орієнтовану на вирішення тактичних і стратегічних завдань, в якій передбачається можливість моделювання альтернативних варіантів їх вирішення на основі виявлення та аналізу чинників, що впливають на обсяг прибутку, для досягнення певного рівня конкурентоздатності й іміджу підприємства з урахуванням його потенційних можливостей і обмежень зовнішнього середовища.

Ефективний механізм управління прибутком підприємства дозволяє у повному обсязі реалізовувати цілі і завдання, що стоять перед ним, сприяє результативному здійсненню функцій цього управління.

Література

1. Бланк И.А. Управление прибылью / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2007. – 768 с.

2. Блонська В.І. Вдосконалення системи управління розподілом та використанням прибутку підприємства / В.І. Блонська, П.П. Адамович // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.7. – С. 92-104.
3. Бочаров В.В. Современный финансовый менеджмент / В.В. Бочаров. – СПб.: Питер, 2006. – 414 с.
4. Дайле А. Практика контролинга / А. Дайле ; [под. ред. и предисл. М. Л. Лукашевича, Е. Н. Тихоненковой ; пер. с нем.]. – М. : Финансы и статистика, 2001. – 336 с.
5. Пігуль Н. Г. Управління прибутком підприємства / Н. Г. Пігуль // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2010. – № 28. – С. 125-132.
6. Худа В.В. Управління прибутком торговельних підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 – «Економіка та управління підприємствами» / В.В. Худа. – К. : Вид-во «Лібра», 2007.
7. Чорна М. В. Управління конкурентоспроможністю підприємств роздрібної торгівлі: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій : монографія / М. В. Чорна. – Харків : Харківський держ. ун-т харчув. та торг., 2010. – 427 с.
8. Шаманський С. О. Стимулююча функція прибутку: теоретичні та практичні проблеми її реалізації / С. О. Шаманський // Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. – № 2. – С. 120-128.
9. Юр'єва П.Б. Науково–організаційні засади розвитку торговельної сфери України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.03 – Економіка та управління національним господарством / Національний унт ДПС України. – Ірпінь, 2010. – 24 с.
10. Яковлев Ю. П. Економіка торгівлі з використанням інформаційних технологій / Ю. П. Яковлев. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 376 с.

АВТОРСЬКА ДОВІДКА

Прізвище	Маркіна
Ім'я	Ірина
По батькові	Анатоліївна
Науковий ступень	доктор економічних наук
Вчене звання	професор
Посада	завідувач кафедри менеджменту і адміністрування
Установа	Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

Прізвище	Вороніна
Ім'я	Вікторія
По батькові	Леонідівна
Науковий ступень	-
Вчене звання	-
Посада	асистент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
Установа	ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
Поштова адреса	вул. Коваля, 3, каб.133, кафедра бухобліку і аудиту, ВНЗ Укоопспілки «ПУЕТ», 36014, Україна
Телефон (моб., раб.)	(093)6649677, (05322)20655